

06 Collages

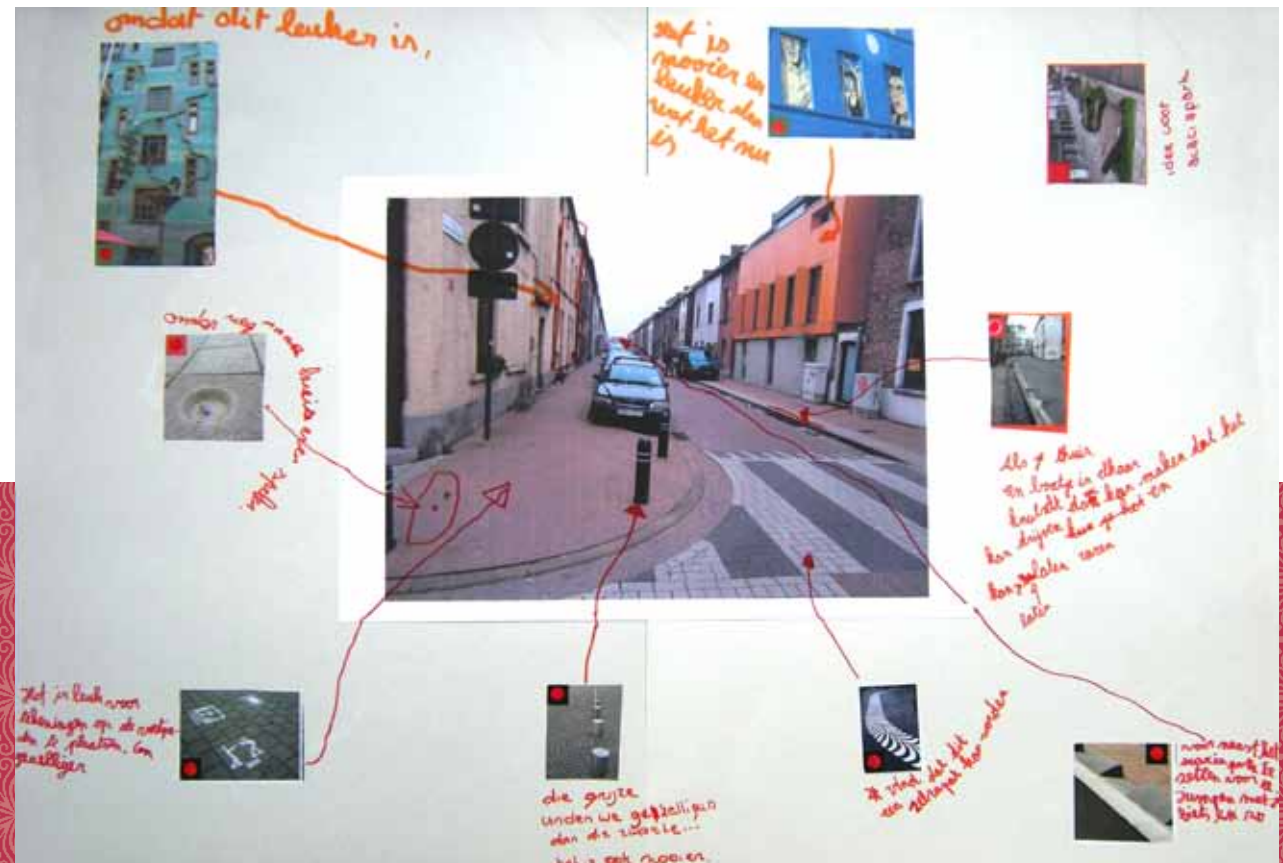
(met referentiebeelden en iconen)

De techniek

Kinderen maken een **conceptschets** en **illustreren hun programma van eisen met iconen en referentiebeelden**. De iconen verbeelden activiteiten, voorzieningen of objecten. Het geheel vormt een stevige aanzet tot een eerste voorontwerp vanuit het perspectief van kinderen, maar behoudt, omwille van zijn **abstractie**, tegelijk nog de **vrijheid voor de ontwerper om creativiteit in te brengen** en alles een logische plaats te geven. Kinderen hoeven zich ook niet zo veel aan te trekken van schaal of technische randvoorwaarden. Het eindproduct is in wezen een (reeks van) **conceptschets(en)**, dus **geen technisch voorontwerp** in strikte zin. Een

Kindvriendelijk verbindingssweefsel in de Brugsepoort (16)

collage maken kan als individuele opdracht worden opgevat, maar het is interessanter om er een **groepsopdracht** van te maken om op die manier gesprekken en discussie op gang te brengen.

Aanpak

1. Voorbereiding

Deze techniek vergt **nogal wat praktische en inhoudelijke voorbereiding**:

> Verzamelen of reproduceren van (zo eenvoudig mogelijke) plannen van de bestaande toestand

minimum A3-formaat. Soms kan je ook werken met **foto's** van de bestaande toestand.

> Verzamelen van referentiebeelden

'Referentiebeelden' zijn voorbeelden uit andere plaatsen en projecten, die een sfeerbeeld geven van de richting waarin men het project wenst te ontwikkelen.

> Verzamelen of maken van 'iconen'

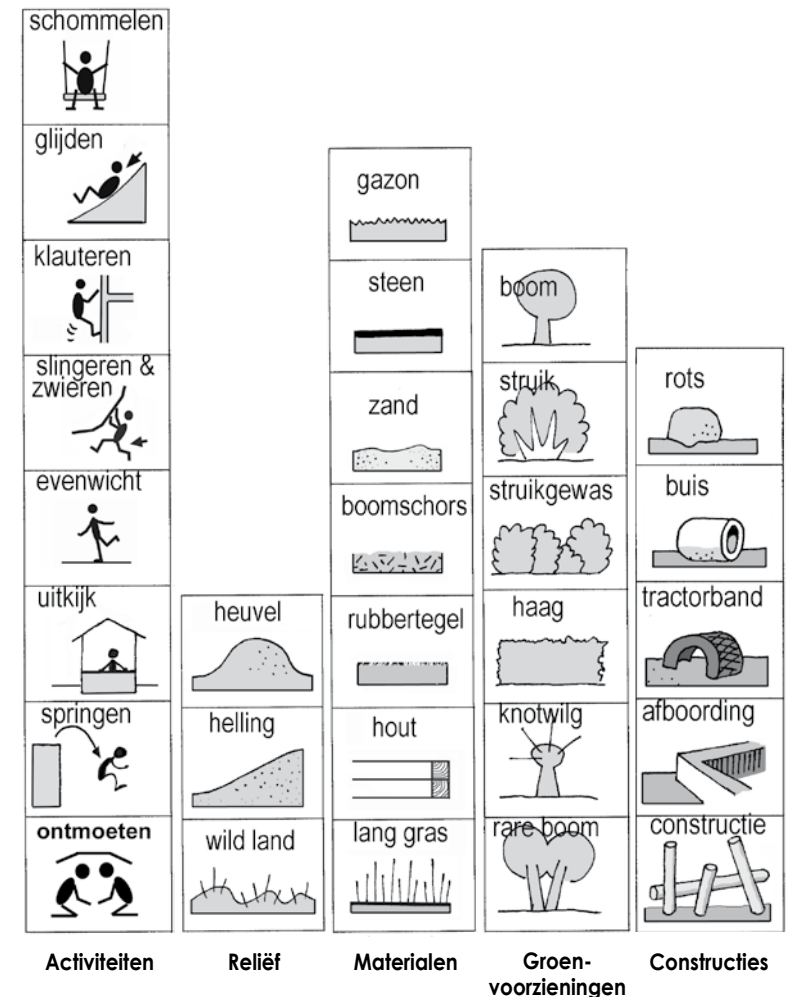
Meer abstracte iconen verbeelden voornamelijk activiteiten en (spel)functies. Door hun abstractie laten ze voldoende ruimte aan de ontwerper om ontwerpideeën concreet vorm te geven.

Alle afbeeldingen moeten **in overleg met de ontwerpers, projectleider en beleidsmakers** worden gekozen of geproduceerd. Hoe meer **maatwerk**, hoe groter de kans dat sleutelfiguren ermee aan de slag gaan.

Thema 5 - Wandelwegje doorheen gras

Referentiebeelden i.f.v. heraanleg groene ruimte in Bierbeek (8)

Iconen ontwikkeld i.f.v. herinrichting Harmoniepark (6)

> Opmaken van een 'ontwerpcatalogus' met referentiebeelden en iconen

Op zich is de **zoektocht** naar gepaste beelden een **actie op zich**. Het is een proces waarbij de planningsactoren en inspraakdeskundigen op dezelfde lijn kunnen komen m.b.t. de sfeer van het ontwerp, het programma, het ambitieniveau en de haalbaarheid. Het is een oefening in communiceren-met-beelden.

Deze zoektocht moet resulteren in een **selectie** van referentiebeelden en iconen.

Indien het gaat om heel veel beelden (bijv. meer dan 8), dan moet er een **logische ordening** komen om het geheel overzichtelijk te houden. In dat geval denkt men ook best na over een **systeem om beelden te selecteren en prioriteiten te stellen**. Hiervoor kunnen andere technieken worden ingezet (zie: de techniek 'Stemrondes').

> Bepalen van de gewenste zonering

Een indeling van de ruimte in deelzones is een noodzakelijke stap om tot een ontwerp te komen. In overleg met de ontwerpers, projectleider en beleidsmakers wordt bepaald wat het vertrekpunt is voor de bevraging. Verschillende **uitgangspunten** zijn mogelijk:

- De kinderen gaan verder op de bestaande zonering, zoals ze zich in de realiteit aandient.
- De kinderen gaan verder op een zonering die door de ontwerpers is uitgewerkt.
- De kinderen mogen zelf nadenken over zonering; er wordt geen zonering voorgegeven.

De uitkomst van dit overleg zal van belang zijn voor stap 4 van de sessie (zie verder binnen deze techniek: onderdeel 'De sessie uitvoeren').

2. De sessie uitvoeren

> Inleiding:

Net als bij andere technieken is een **goede in- en uitleiding over het beleidskader** noodzakelijk (zie ook: Deel 1: Richtlijn 5).

Volgende elementen zijn **essentieel als inleiding**:

- **Terreinverkenning** (eventueel te combineren met andere technieken). In minimale vorm kan dit door gewoon even op het terrein te gaan en een korte toelichting te geven. Het is aangewezen om op het terrein zelf al na te denken over mogelijke zonering (zie verder binnen deze techniek, onder 'Stap 4').
- **Bestaande randvoorwaarden, ontwerpideeën en eventuele conceptplannen** van de ontwerpers toelichten. Dit kan door de ontwerpers, projectleiders of beleidsmakers gebeuren. Dit mag echter niet te dwingend overkomen.
- **Finaliteit** van de collage juist aangeven. Van bij het begin moet duidelijk worden gemaakt of de collages al dan niet waarheidsgetrouw uitgevoerd zullen worden.

> Stap 1: Verdeling in groepjes en globale opdrachtformulering

- Verdeel de groep in **deelgroepjes van 3 tot 5 kinderen**. Bij voorkeur wordt aan elk deelgroepje een **begeleider** toegevoegd. Stel de groepjes samen in overleg met de begeleiders die de kinderen goed kennen.
- Bij een complex terrein kan men het gebied **opdelen in zones**. Elk groepje kinderen kiest dan een zone van het terrein.
- Formuleer kort de **opdracht**.

(16)

> Stap 2: Kinderen vertrouwd maken met referentiebeelden en iconen

Kinderen moeten eerst de tijd krijgen om alle beelden goed te bekijken en proberen te begrijpen.

- Het beste is om daar een **opdracht** aan te koppelen: bijv. *'Duid elke figuur aan die je op het eerste zicht leuk vindt'*.
- Bij sommige beelden is er **toelichting** nodig van begeleiders. De beelden overlopen kan groepsgewijs, door de algemene sessieleider, maar werkt meestal beter in kleine groepjes. Dit vergt wel een goede inhoudelijke *briefing* van de groepsbegeleiders.

(16)

> Stap 3: Prioritaire referentiebeelden en iconen bepalen

- Een volgende stap is om kinderen prioriteiten te laten toekennen en **figuren te laten selecteren**. Dit is eerst een individueel, maar daarna ook een collectief proces, waarbij kinderen met elkaar in discussie gaan.
- De **opdracht** kan als volgt luiden:
*“Iedereen heeft nu zelf [x aantal] beelden aangeduid/uitgeknipt. Nu leggen we dit allemaal samen. Zitten er dezelfde bij? Zijn er een paar minder belangrijk?
 Jullie weten dat niet alles kan gemaakt worden. Nu zouden we al moeten proberen om er in totaal [y aantal] over te houden. Jullie moeten dit gezamenlijk beslissen.”*
- Voor de toekenning van **prioriteiten** kunnen specifieke **technieken** worden ingezet (zie verder: techniek 'Stemrondes').
- Omdat uit deze discussies veel te leren valt, neemt de deelgroepjesbegeleider **notities** van wat kinderen zeggen.

(8)

> Stap 4: Deelzones bepalen

Een **indeling van de ruimte in deelzones** is een noodzakelijke stap om tot een ontwerp te komen. Hier zijn er verschillende mogelijkheden, zoals **eerder afgesproken** met de ontwerpers en sleutelfiguren (zie hoger in deze techniek: onderdeel 'Voorbereiding'):

- De kinderen gaan verder op de bestaande zonerings.
- De kinderen gaan verder op een zonerings die door de ontwerpers reeds is uitgewerkt.
- De kinderen hebben voorafgaand op het terrein reeds nagedacht over een zonerings (zie bijv. ook de techniek 'kegels plaatsen').
- De kinderen duiden met potlood en stift deelzones aan op plan of foto. In elke zone staan ook een aantal woorden (activiteiten, sferen) of beelden.
 De uitkomst is telkens een **'vlekkenplan'**, met een eerste ruwe indeling van het gebied in deelzones.

Inrichtingsschets met iconen erin verwerkt i.f.v. herinrichting Harmoniepark (6)

> Stap 5: Referentiebeelden en iconen toekennen aan deelzones

De gekozen figuren moeten vervolgens in de ruimte worden ingepast en aan deelzones worden toegekend.

- Geef aan dat ze minstens twee ideeën moeten combineren en dus **creatief** aan de slag moeten met het fotomateriaal.
- Deze opdracht **dwingt tot verder nadenken over de organisatie van de ruimte**. Vaak is het confronterend om te moeten vaststellen dat de ruimte niet zo groot is, en dat er moeilijke keuzes moeten worden gemaakt. Alle begeleiders en aanwezige sleutelfiguren kunnen hier hun deskundigheid inbrengen, zowel inhoudelijk (ontwerpsdeskundigheid) als procesmatig (modereren).

(8)

> Stap 6: Besluiten en commentaren toevoegen

Tot slot worden de **basisideeën** voor het collagewerk nog opgeschreven. Ook allerlei **commentaren of verduidelijkingen** kunnen worden toegevoegd. Dit vergemakkelijkt de interpretatie en de verwerking van de gegevens achteraf.

3. Gegevensverwerking en verslag

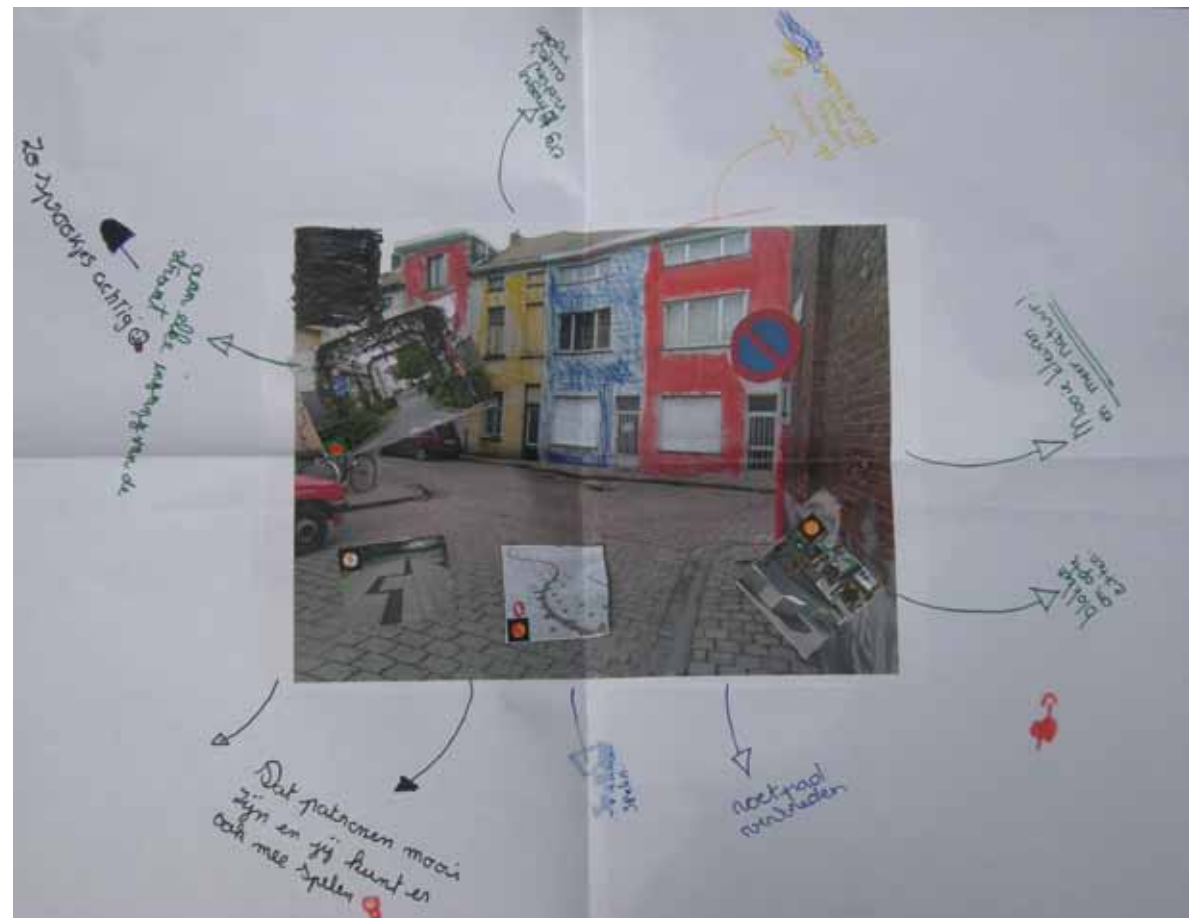
Het eindproduct is direct bruikbaar voor ontwerpers, indien Stap 6 'Besluiten en commentaren' goed is uitgevoerd. De **collages bieden directe inspiratie** voor het verder ontwerp.

Hier en daar zullen er evenwel nog elementen moeten **verduidelijkt** worden met tekst:

- de ontwerpideeën zelf
- de herkomst en motivatie van de ideeën
- aan welke nood de ontwerpideeën tegemoet komen

De observatienotities en kindercitaten zijn hiervoor nuttig.

Het belangrijkste is evenwel om, op basis van alle collages, tot een **synthese** te komen. Idealiter resulteert de gegevensverwerking in een **synthese-conceptfiguur**.

Besluiten en commentaren worden toegevoegd (16)

Wanneer de techniek 'collages met referentiebeelden en iconen' inzetten?

Tijdstip in proces	<ul style="list-style-type: none"> - In de fase opmaak van projectdefinitie en programma van eisen (inventarisering van noden en wensen). - In vroege ontwerpfase (ontwikkeling van concepten en ontwerpideeën)
Type ruimtelijk project	<ul style="list-style-type: none"> - Inrichtingsplan van een plein, park, speelruimte,... - Masterplan voor een groter en complexer gebied.
Type publiek en setting	<ul style="list-style-type: none"> - Vooral toepasbaar in een 'schoolse' setting (bijv. school, academie), al kan het ook in vrijetijdscontext (bijv. jeugdbeweging). - Leeftijd: Voor kinderen vanaf 6 jaar. Jonge kinderen (tot 10 jaar) moeten echter goed begeleid worden tijdens de ontwerp oefening.
Locatie	<ul style="list-style-type: none"> - Binnen, bij voorkeur in een lokaal met zicht op het terrein of dicht bij het terrein. - Kan ook op het terrein, maar zorg dan voor voldoende beschutting.
Aantal begeleiders	<ul style="list-style-type: none"> - Minstens 1 begeleider per groepje van 3 tot 5 kinderen, met daarnaast ook een algemene sessieleider. Indien er minder begeleiders zijn, zullen veel interessante gesprekken niet genoteerd kunnen worden. 2 begeleiders voor een 25-tal kinderen is een absoluut minimum. - De aanwezigheid van de ontwerpers, projectleider of beleidsverantwoordelijken is in deze situatie zeer gewenst.
Tijdsduur	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiding: Min. 1,5 dagen - De tijdsbesteding voor het zoeken en verzamelen van referentiebeelden en/of het creëren van iconen mag niet worden onderschat. Daarna moeten alle beelden nog worden geordend en gepresenteerd in een 'ontwerpcatalogus', powerpointpresentatie, affichereeks,... - Reken daarnaast ook zeker voldoende tijd voor overleg met alle sleutelfiguren. Dit is een belangrijk proces. Een gezamenlijke vergadering met de sleutelfiguren inplannen is geen overbodige luxe. - Uitvoering sessie: Minimale duur: ca. 1,5 u. - Opmaak verslag: Minstens een halve dag verwerking voor 1 sessie van ca. 1u30 met een 20-tal kinderen.
Benodigde materialen en budget	<ul style="list-style-type: none"> - Beelden kunnen door de ontwerpers, projectleider of beleidsmakers aangeleverd worden. - Je kan er ook zelf zoeken in boeken over landschapsarchitectuur of op internet. - Calculeer budget in voor afdruk van basisplannen en kleuraafbeeldingen.
Combineerbaar met...	<ul style="list-style-type: none"> - Deze sessie neemt heel wat tijd in beslag en is daardoor minder combineerbaar met andere technieken. - Technieken voor terreinverkenning (bijv. 'Kinderen als fotograaf') en indeling in zones ('Kegels plaatsen') zijn een goede voorbereiding en aanloop naar 'Collages'.